

Kritik mot Statens fastighetsverk för att myndigheten utan rättsligt stöd lät sätta upp skyltar om förbud mot att framföra drönare inom ett visst område

Beslutet i korthet: I början av 2021 lät Statens fastighetsverk sätta upp skyltar med förbud mot att framföra drönare i slottsparken vid Skokloster slott samtidigt som myndigheten ansökte hos Transportstyrelsen om att luftrummet skulle utgöra ett s.k. restriktionsområde. Trots att Transportstyrelsen våren 2021 avslög ansökan lät Statens fastighetsverk skyltarna sitta kvar. Statens fastighetsverk täckte över skyltarna efter det att JO-anmälan hade gjorts.

ChefsJO konstaterar att det inte var förenligt med legalitetsprincipen att sätta upp skyltarna när det inte var förbjudet att framföra drönare i luftrummet. Vidare är det enligt honom anmärkningsvärt att Statens fastighetsverk lät skyltarna sitta kvar efter Transportstyrelsens avslagsbeslut. Statens fastighetsverk får kritik för hanteringen. ChefsJO förutsätter att myndigheten avlägsnar skyltarna, om det inte redan har skett.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 19 augusti 2021 och efterföljande skrifter framförde AA klagomål mot Statens fastighetsverk. Klagomålen avsåg i huvudsak att myndigheten utan rättsligt stöd hade satt upp skyltar om förbud att framföra drönare i luftrummet vid Skokloster slott och slottsparken.

AA skickade in fotografier av en skylt och e-postmeddelanden mellan bl.a. honom och en förvaltare vid Statens fastighetsverk.

Av ett e-postmeddelande från förvaltaren till AA i augusti 2021 framgår att skyltarna sattes upp under vintern samtidigt som myndigheten ansökte hos Transportstyrelsen om att upprätta förbudszon mot att framföra drönare samt att myndigheten under våren fick avslag på ansökan.

Utredning

Statens fastighetsverk uppmanades att yttra sig över klagomålen. I sitt remissvar anförde myndigheten sammanfattningsvis följande:

Fastigheten Skokloster tillhör staten. Skoklosters slott är ett statligt byggnadsminne men är inte ett skyddsobjekt enligt skyddslagen. Förvaltningen av fastigheten handhas av Statens fastighetsverk (SFV).

SFV:s förvaltare för Skokloster, som inte är jurist, var av uppfattningen att en markägare har möjlighet att inte bara begränsa användandet av drönare i närheten av byggnader utan även förbjuda användandet på området. Skylten om förbud mot drönare i slottsparken, som sattes upp i början av 2021, bedömdes därför av vederbörande ha stöd i det regelverk som generellt gäller markägares befogenheter.

Utöver de möjligheter en markägare har vad gäller att begränsa användandet av drönare på sin fastighet bedömde förvaltaren att det vore av vikt för bl.a. säkerheten vid Skokloster om Transportstyrelsen beslutade att luftrummet över slottet skulle utgöra ett s.k. restriktionsområde. Ett sådant beslut skulle inte bara innebära förbud mot användande av drönare på området utan även begränsa t.ex. möjligheten att flyga över området med helikopter. Transportstyrelsen avtog emellertid ansökan om att införa ett restriktionsområde vid Skokloster.

Efter att AA skrivit till SFV tog förvaltaren för Skokloster kontakt med jurister vid SFV och fick då klart för sig att en markägare inte har något rättsligt stöd för att förbjuda drönare på det sätt som angetts på skylten i fråga; skylten borde i stället ha fått en formulering med en mildare skrivning såsom en upplysning om att användandet av drönare i området stör slottets verksamhet. Omgående efter att det blivit utrett att skyltens formulering inte föll inom regelverket för vad en markägare kan bestämma täcktes skylten över.

SFV beklagar den felaktiga formuleringen av skylten och kommer att förtydliga i sina interna instruktioner att skyltar som myndigheten sätter upp i egenskap av fastighetsförvaltare av statens mark och byggnader endast får innehålla uttryckliga förbud om det finns ett tydligt rättsligt stöd för en sådan formulering.

AA kommenterade remissvaret och anförde bl.a. att förbudsskylten täckts för med tejp som kan avlägsnas av vem som helst.

Bedömning

Rättsliga utgångspunkter

Den offentliga makten ska utövas under lagarna. Det framgår av 1 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen, RF. Bestämmelsen ger uttryck för den s.k. legalitetsprincipen, som är fundamental i svensk rätt och innebär att all maktutövning ska vara grundad på lag eller annan föreskrift. Principen brukar framhållas som ett skydd mot en nyckfull och godtycklig maktutövning från det allmännas sida (se prop. 2016/17:180 s. 57 ff.). Den är även en av de principer som anses känneteckna en rättsstat. Principen är inte enhetligt definierad men brukar vanligtvis uppfattas som ett krav på att ingripanden mot enskilda ska ha ett klart författningsstöd.

Sedan den 1 juli 2018 kommer legalitetsprincipen också till uttryck i 5 § första stycket förvaltningslagen (2017:900), FL. Där anges att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. I förarbetena uttalas att principen är av central betydelse inom förvaltningsrätten eftersom kravet på författningsstöd bildar utgångspunkt för myndigheternas verksamhet såväl när det gäller att handlägga ärenden och besluta i dessa som i fråga om andra verksamheter som en myndighet bedriver (se a. prop. s. 58).

De aktuella förbudsskyltarna

Av utredningen framgår att Statens fastighetsverk i början av 2021 satte upp skyltar med förbud mot att framföra drönare i slottsparken vid Skokloster slott samtidigt som myndigheten ansökte hos Transportstyrelsen om att luftrummet skulle utgöra ett s.k. restriktionsområde. Statens fastighetsverk inväntade alltså inte Transportstyrelsens beslut innan skyltarna sattes upp. Trots att Transportstyrelsen våren 2021 avslog ansökan lät Statens fastighetsverk skyltarna sitta kvar. Statens fastighetsverk täckte över skyltarna efter det att den aktuella JO-anmälan hade gjorts.

Jag kan konstatera att Statens fastighetsverks agerande, att sätta upp skyltarna trots att det inte var förbjudet att framföra drönare i luftrummet, inte är förenligt med legalitetsprincipen. Vidare är det anmärkningsvärt att myndigheten lät skyltarna sitta kvar efter Transportstyrelsens avslagsbeslut. Statens fastighetsverk förtjänar kritik för hanteringen. Jag delar anmälarens bedömning att det inte är tillräckligt att täcka över skyltarna och förutsätter att myndigheten avlägsnar dessa, om det inte redan har skett.

Ärendet avslutas.